

УДК 636.22/.28:591.16 ББК 48.76 П85

Прудніков В. Г., доктор с.-г. наук, професор
Васильєва Ю. О., кандидат с.-г. наук, доцент
Дидикіна А. І., аспірант
e-mail: dydykina@ukr.net
Харківська державна зооветеринарна академія

МАТЕРИНСЬКІ ЯКОСТІ КОРІВ М'ЯСНИХ ПОРІД

Вивчено зв'язок живої маси корів абердин-ангуської і шаролезької порід вітчизняного походження з материнськими якостями. У результаті досліджень були виявлені особливості поведінки корів-матерів і телят після отелення. Встановлено, що у корів абердин-ангуської і шаролезької порід достатньо виражений материнський інстинкт, але залежно від живої маси, спостерігаються відмінності. Отриманні данні показали, що у корів з живою масою 551-600 кг і 601-650 кг материнський інстинкт виражений яскравіше ніж у корів з іншою вагою.

Загальновідомо, що материнські якості впливають на формування імунітету телят вже у першу добу, яка є найважливішою у житті молодняка, і створюють основу для нормального росту і розвитку тварин. Тому виявлення оптимального критерію живої маси корів є важливим кроком удосконалення вітчизняної м'ясної худоби.

Ключові слова: корови, телята, абердин-ангуська порода, шаролезька порода, материнські якості, жива маса, материнський інстинкт.

Постановка проблеми. За останні роки в Україні значно скоротилося поголів'я великої рогатої худоби. Згідно даним Державної служби статистики України [1] на 1 лютого 2007р. поголів'я великої рогатої худоби складало – 6196,9 тис. голів, у т. ч. корови – 3338,0 тис. голів, а на 1 лютого 2017р. – 3770,1 тис. голів, у т. ч. корови – 2112,2 тис. голів. Статистичні данні свідчать, що за останні 10 років кількість великої рогатої худоби скоротилася на 61%, у т. ч. корів – 63%.

Світовий досвід показує, що задоволення попиту на яловичину в достатньому обсязі неможливе без розвиненого спеціалізованого м'ясного скотарства [2]. Основними породами для відновлення галузі м'ясного скотарства в Україні є абердин-ангуська і шаролезька худоба. Робота з формування стад цих порід призвела до розрізненості тварин за живою масою, а оскільки при створенні високопродуктивного стада необхідно враховувати такий показник, як материнські якості, актуальним стає питання визначення оптимальної живої маси корів, яка пов'язана з поведінкою корів і телят після отелення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Жива маса корів – один із найважливіших показників, зв'язаних з м'ясною продуктивністю, молочністю, крупноплідністю [4] і материнськими якостями. У м'ясному скотарстві головним завданням є одержання від кожної корови та статевозрілої телиці одного теляти за рік [3]. Відомо, що розвинений материнський інстинкт в значній мірі полегшує пасовищне утримання худоби [2], тому й в основі технології «корова-теля» закладені саме високі материнські якості. Тому вивчення живої маси і її зв'язок з материнськими якостями корів є основою для подальшого удосконалення абердин-ангуської і шаролезької порід вітчизняного походження.

Метою дослідження було виявити зв'язок живої маси з материнськими якостями корів на прикладі абердин-ангуської і шаролезької порід вітчизняного походження.

Методика досліджень. Дослідження проведені в ПП «Агро-Новоселівка 2009»

Нововодолажського району Харківської області на коровах абердин-ангуської породи і в ДП ДГ «Гонтарівка» Вовчанського району Харківської області на коровах шаролезької породи.

Для проведення науково-господарського дослідження було сформовано 3 групи корів кожної породи залежності від живої маси. Різниця по масі складала 50 кг. Кожна група налічувала 10 голів, досліджувалися повновікові корови 3 отелення і старше.

Поведінка тварин вивчалася методом візуального спостереження і хронометражу основних елементів. Досліди проводилися у першу добу після отелення. Вивчалися такі показники: тривалість першого облизування, тривалість облизування за першу добу, період від народження до першого підйому теляти на ноги, період від народження теляти до першого смоктання, тривалість першого підсосу, тривалість підсосу за першу добу, кількість підсосів за першу добу, кількості першого молозива і кількість молозива за першу добу.

Отримані дані опрацьовані методом варіаційної статистики [5] з використанням персонального комп'ютера та за допомогою програми Microsoft Excel.

Результати досліджень. При вивченні материнських якостей корів абердин-ангуської і шаролезької порід встановлено, що основні показники знаходяться в межах норми. Однак, залежно від живої маси, між групами відмічені певні розбіжності. Результати аналізу материнських якостей корів абердин-ангуської і шаролезької порід наведені у таблицях 1 і 2.

Аналіз отриманих даних (табл. 1) свідчить, що найдовша тривалість першого облизування і найдовша тривалість облизування за першу добу спостерігається у абердин-ангуських корів II групи (8 хв. і 115 хв.). У III та I груп показники трохи нижчі: 7 хв. і 112 хв. і відповідно 8 хв. і 110 хв. Таким чином було виявлено, що у корів II групи материнський інстинкт більш виражений, ніж у тварин III та I груп.

Важливим показником є період від народження до першого підйому теляти на ноги. Здорові телята стають на ноги швидше. Чим менший період від народження до підйому на ноги, тим міцніше теля. Результати досліджень свідчать, що, при однакових умовах утримання, телята II групи, піднімалися на ноги швидше (39 хв.) ніж тварини I (41 хв.) та III груп (45 хв.).

Таблиця 1

Материнські якості корів абердин-ангуської породи, (M±m)

Показники	Група (n=10)		
	I (500-550 кг)	II (551-600 кг)	III (601-650 кг)
Тривалість першого облизування, хв.	8±0,3	8±0,5	7±0,5
Тривалість облизування за першу добу, хв.	110±1,0**	115±1,2	112±1,1
Період від народження до першого підйому теляти на ноги, хв.	41±1,1	39±1,1***	45±1,1*
Період від народження теляти до першого смоктання, хв.	108±1,2**	103±1,1	105±1,0
Тривалість першого підсосу, хв.	12±0,4	14±0,5	13±0,5
Тривалість підсосу за першу добу, хв.	108±1,2	112±2,0**	104±2,2
Кількість підсосів за першу добу, разів	9±0,5	8±0,5	8±0,4
Кількість першого молозива, кг	0,59±0,04	0,66±0,03	0,64±0,04
Кількість молозива за першу добу, кг	4,26±0,05**	4,66±0,1	4,79±0,1***

Примітка * – $P \geq 0,95$; ** – $P \geq 0,99$; *** – $P \geq 0,999$

Період від народження до першого смоктання у телят II групи тривав 103 хв., III – 105 хв. і I – 108 хв. Найдовша тривалість підсосу за першу добу відмічена у II групи – 112 хв., підсос у I – 108 хв. і у III групи – 104 хв. Дані аналізу таблиці 1 свідчать, що найбільша кількість молозива за першу добу була у корів III та II групи (4,79 кг і 4,66 кг), а

найменша у корів I групи (4,26 кг).

Результати досліджень материнських якостей корів шаролезької породи наведені у таблиці 2.
Таблиця 2

Материнські якості корів шаролезької породи, (M±m)

Показники	Група (n=10)		
	I (500-550 кг)	II (551-600 кг)	III (601-650 кг)
Тривалість першого облизування, хв.	7±0,5	6±0,5**	8±0,4
Тривалість облизування за першу добу, хв.	112±1,1	115±1,2*	118±1,0**
Період від народження до першого підйому теляти на ноги, хв.	45±1,1	46±1,2	43±1,0
Період від народження теляти до першого смоктання, хв.	107±1,5	104±1,1	106±1,2
Тривалість першого підсосу, хв.	15±0,4	14±0,5	15±0,5
Тривалість підсосу за першу добу, хв.	105±2,2	112±3,1***	135±4,0***
Кількість підсосів за першу добу, раз	7±0,5	8±0,4	9±0,4
Кількість першого молозива, кг	0,77±0,05	0,75±0,05	0,78±0,05
Кількість молозива за першу добу, кг	5,01±0,18	5,20±0,13	5,50±0,10*

Примітка * - $P \geq 0,95$; ** - $P \geq 0,99$; *** - $P \geq 0,999$

Тривалість облизування коровами шаролезької породи телят за першу добу найдовше тривала у III групи – 118 хв., дещо менше у II – 115 хв. і I 112 хв.

За швидкістю першого підйому теляти на ноги кращими виявилися тварини III групи – 43 хв. Перше смоктання у II групи спостерігалось через 104 хв., III – 106 хв., і I – 107 хв. Найдовша тривалість підсосу за добу була у телят III групи – 135 хв., а найменша – у I (105 хв.).

Одним із основних показників материнських якостей корів є кількість молозива за першу добу. Найбільш важливою для теляти є саме перша доба життя. Новонароджене теля у перші 24 години повинне отримати від корови-матері необхідну кількість молозива. Молозиво містить білки та ферменти, які формують імунітет новонародженого. Якщо материнський інстинкт корови недостатньо розвинений, теля не отримає необхідну кількість молозива, що може призвести до затримки росту, розвитку і навіть загибелі приплоду. За першу добу найбільша кількість молозива була у корів III групи – 5,50 кг, а найменша у II – 5,20 кг і I – 5,01 кг.

Таким чином за аналізом результатів дослідження встановлено, що корови абердин-ангуської породи з живою масою 551-600 кг і корови шаролезької породи з живою масою 601-650 кг відрізнялися кращими материнськими якостями та мали більш виражений материнський інстинкт. Телята, народжені від цих корів, швидше ставали на ноги і отримували більшу кількість молозива за першу добу.

Визначено бажаний критерій живої маси для повновікових корів абердин-ангуської і шаролезької порід.

Висновки. 1. Корови абердин-ангуської і шаролезької порід вітчизняного походження неоднорідні за живою.

2. За оцінкою материнських якостей встановлено оптимальний критерій живої маси корів абердин-ангуської породи – 551-600 кг і шаролезької породи – 601-650 кг.

Список використаної літератури

1. Поголов'я худоби та птиці [Електронний ресурс]: за даними Державної служби статистики України 2007, 2017 р. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Шичкин Д.Г. Племенные ресурсы и мясная продуктивность абердин-ангусской

- породы черной и красной масти в зоне поволжья: дисс. на соискание уч. степени канд. с.-х. наук: спец. 06.02.10 — частная зоотехния, технология производства продуктов животноводства / Дмитрий Геннадьевич Шичкин. – п. Лесные Поляны, Московская область, 2015 г. – 4 с.
3. Криворучко Ю.І. Оцінка селекційно-господарських ознак телиць різних генотипів створюваної української симентальської м'ясної породи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.02.01 – розведення та селекція тварин / Криворучко Юрій Іванович. – Чубинське Київської області, 2003. – 18 с.
  4. Доротюк Е.М. Оцінка худоби створюваної нової української ангуської м'ясної породи / Е.М. Доротюк, В.Г. Прудніков, О.І. Колісник // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2012. – Вип. 4. – т. 2. – ч. 2. – 71 с.
  5. Плохинский Н.А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н.А. Плохинский. – М.: Колос, 1969. – 256 с.

References

1. Poholiv"ya khudoby ta ptytsi [Elektronnyy resurs]: za danymy Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny 2007, 2017 r. — Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Shichkin D.G. Plemennyye resursy i mjasnaja produktivnost' aberdin-angusskoj porody chernoj i krasnoj masti v zone povolzh'ja: diss. na soiskanie uch. stepeni kand. s.-h. nauk: spec. 06.02.10 — chastnaja zootehnija, tehnologija proizvodstva produktov zhivotnovodstva / Dmitrij Gennad'evich Shichkin. – p. Lesnye Poljany, Moskovskaja oblast', 2015 g. – 4 s.
3. Kryvoruchko Yu.I. Otsinka selektsiyno-hospodars'kykh oznak telyts' riznykh henotypiv stvoryuvanoyi ukrajins'koyi symental's'koyi m"yasnoyi porody: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. s.-h. nauk: spets. 06.02.01-rozvedennya ta selektsiya tvaryn / Kryvoruchko Yuriy Ivanovych. – Chubyns'ke Kyyivs'koyi oblasti, 2003. – 18 s.
4. Dorotyuk E.M. Otsinka khudoby stvoryuvanoyi novoyi ukrajins'koyi anhus'koyi m"yasnoyi porody / E.M. Dorotyuk, V.H. Prudnikov, O.I. Kolisnyk // Visnyk ahrarnoyi nauky Prychornomor"ya. – 2012. – Vyp. 4. – t. 2. – ch. 2. – 71 s.
5. Plohinskij N.A. Rukovodstvo po biometrii dlja zootehnikov / N.A. Plohinskij. – M.: Kolos, 1969. – 256 s.

УДК 636.22/28:591.16 ББК 48.76 П85

Прудников В. Г., доктор с.-х. наук, профессор
Васильева Ю. А., кандидат с.-х. наук, доцент
Дыдыкина А. И., аспирант
e-mail: dydykina@ukr.net
Харьковская государственная зооветеринарная академия

МАТЕРИНСКИЕ КАЧЕСТВА КОРОВ МЯСНЫХ ПОРОД

Изучена связь живой массы коров абердин-ангусской и шаролезской пород отечественного происхождения с материнскими качествами. В результате исследований

были выявлены особенности поведения коров-матерей и телят после отела. Установлено, что у коров абердин-ангусской и шаролезской пород достаточно выраженный материнский инстинкт, но в зависимости от живой массы, присутствуют различия. Полученные данные показали, что у коров с живой массой 551-600 кг и 601-650 кг материнский инстинкт выражен ярче, чем у коров с другим весом.

Общеизвестно, что материнские качества влияют на формирование иммунитета телят уже в первые сутки, которые является самыми важными в жизни молодняка, и создают основу для нормального роста и развития животных. Поэтому определение оптимального критерия живой массы коров является важным шагом совершенствования отечественного мясного скота.

Ключевые слова: коровы, телята, абердин-ангусская порода шаролезская порода, материнские качества, живая масса, материнский инстинкт.

UCC 636.22/.28:591.16

Prudnikov V. G. doctor of agricultural sciences, professor
Vasileva Yu. A. candidate of agricultural sciences, associate professor
Dydykina A. I. postgraduate student
e-mail: dydykina@ukr.net
Kharkiv State Zooveterinary Academy

MATERNAL CHARACTERISTICS OF MEAT BREED COWS

Connection of live-weight in Aberdeen Angus and Charollais cows' of native origin and maternal characteristics has been studied. Connection between live-weight and cows' behavior after calving and calves have been found out in the result of research. Aberdeen Angus and Charollais cows had sufficiently defined maternal instinct though there have been observed some differences. The presented data showed that maternal instinct in cows with live-weight 551-600 kg and 601-650 kg has been more brightly defined than in cows with lower weight.

Maternal characteristics influence on the immunity formation in calves on the first day which is the most important in the youngsters' life and provide the base for the normal growth and development. Connection between the maternal characteristics and live-weight of cows with further optimization and finding out the optimal criteria is the important index in the breeding of native Aberdeen Angus and Charollais breeds.

Keywords: cows, calves, Aberdeen Angus breed, Charollais breed, maternal characteristics, live-weight, maternal instinct.

*Рецензент: Гноєвий І.В., доктор с.-г. наук, професор
Харківська державна зооветеринарна академія*